3. Martuszewska Anna. Czym „ta trzecia” kusi badacza literatury? / Anna Martuszewska // Problemy teorii literatury. – 1998. – Seria IV. – Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich. – S. 269-282.

Дуда Олександра Ігорівна,
Тернопільський національний економічний університет

ЗАВДАННЯ І МЕТОДИКА ПОРІВНЯЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ПІДСИСТЕМ

Поняття «порівняльна типологія» було введено в компаративістику В.Аракіним [1, с. 25-26]. Проте «порівняльна типологія» не завжди включається в класифікацію дисциплін лінгвістичної компаративістики. Деякі мовознавці вказували на некоректність назви «порівняльна типологія», так як сама типологія не може бути непорівняльною за своїм методом дисципліною, адже вона якраз і передбачає порівняння чи зіставлення різних мовних систем одну з одною.

Дійсно, зіставна чи контрастивна лінгвістика відрізняється від типологічної як за методами дослідження, так і за кількістю мов, що досліджуються. Типологія тепер будується шляхом суцільного зіставлення результатів дослідження мов чи деяких їх фрагментів, так як саме зіставлення дає матеріал для типології. Таким чином, контрастивний метод має розглядатися як складова типологічного методу, як те, що передує типології, а тому контрастивістика має обмеженіший характер [4. с. 16].

Метою обох методів є виявлення структурних подібностей і розбіжностей одиниць у зіставлених мовах. Але знову ж таки мета типології ширша. Вона полягає у виявленні суми подібних і відмінних рис, які характеризують системи мов. Саме системність є основною відмінністю типології від контрастивістики.

Метою типології є встановлення класифікації мов, виявлення всіх характерних для мов властивостей чи типологічних функцій. На відміну від типології, контрастивістика не ставить завдання класифікації. Пара зіставлюваних мов в контрастивістиці вибирається не на основі теоретичних засад, а виходячи з практичних потреб [2.с.5; 3, с. 127]. Кожне зіставлення націлене на 1) виявлення розбіжностей мовних одиниць на тлі їх подібності; 2) на пояснення подібностей / відмінностей в синхронному зрізі. Тому «тип» в контрастивній лінгвістиці – поняття, що відображає особливі (а не спільні як в типології) риси групи об’єктів. Таке розуміння типа дуже суттєве.

Тенденція до автономності термінологічних підсистем дозволяє зробити їх об’єктом контрастивістики. Саме вона зі своїм дослідницьким апаратом може дати найширшу мовну картину термінів – лексичну, словотворчу, морфологічну, синтаксичну, семантичну. На особливу увагу заслуговує типологічний опис термінів на базі специфіки їх утворення, семантичних відносин, що виражені їх складом. Діалектика передбачає, що порівняння

досліджуваних явищ – суттєвий бік пізнання довкілля. За контрастивного вивчення терміносистем матеріал виокремлюється згідно лексичного, семантичного і граматичного аспектів мови.

Типологія чи типологічний аналіз є свого роду надбудовою над контрастивістикою, розширює і збагачує дані, здобуті описом і зіставленням, спирається на них у висновках. Типологічна інтерпретація фактів є зіставленням на типологічному фоні, вона дає не ізольовану, односпрямовану відповідність, як контрастивістика, а цілу низку можливих відповідностей і тим самим надає досліднику важливе джерело відомостей для наступного прикладного використання.

Стає зрозуміло, що в системі компаративістських дисциплін порівняльна типологія дійсно найбільше наближена до контрастивістики, але все ж таки типологія спрямовує свої методи на системне і комплексне вивчення матеріалу, перед нею ставляться ширші завдання, оскільки вона узагальнює. Тобто неважко дійти висновку, що типологічний аналіз є логічним продовженням контрастивного, який дає сітку системних відповідностей на типологічному фоні .

Системним описом термінологічних систем займається зіставне термінознавство [5, с. 14]. Це має чітку прикладну спрямованість. Контрастивність у зіставному термінознавстві дозволяє: 1) покращити опис термінологій, які постійно розвиваються; 2) удосконалити термінологічні словники; 3) покращити використання термінів в науковому спілкуванні.

Застосування контрастивного термінознавства найбільше запотребоване в методиці навчання спеціалістів іноземній мові професійного спрямування і перекладу, оскільки саме зіставлення типізує відмінності у функціонуванні терміносистем, що є визначальним у викладанні мови фаху. Контрастивне термінознавство становить очевидний інтерес і для практикуючих перекладачів, бо виявляє найраціональніші способи перекладу різних типів термінів.

Література

1. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков. - М.: ФИЗМАТЛИТ, 2005 - 232 с. Электронная книга.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.superlinguist.ru/index.php?option.

2. Гак В.Г. О контрастивной лингвистике / В. Г. Гак // Новое в зарубежной лингвистике. - Вып. XXV. Контрастивная лингвистика. - М., 1989. - С. 5-17.

3. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков / В. Г. Гак . -- М.: Просвещение,1989.—307 с.

4. Журавлева Т. А. Опьгг сопоставительного изучения терминологии внчислительной техники в английском и русском язьїках / Т. А. Журавлева: Автореф. дис канд. филол. наук.—М., 1990.—25 с.

5. Циткіна Ф. А. Порівнльно-типологічний аналіз лексики мови науки на словотвірному рівні / Ф. А. Циткіна // Мовознавство. -- 1984.-- №5.—С. 14 -17.